

Täysistunto

Torstai 11.5.2017 klo 16.00—18.32

3.2. Suullinen kysymys nettiäänestyksestä (Olli-Poika Parviainen vihr)

Suullinen kysymys SKT 71/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Olli-Poika Parviainen.

Keskustelu

16.23 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Me olemme todistaneet netin kautta tapahtuvia yrityksiä vaikuttaa vaaleihin, sähköposteihin murtautumista ja suoranaista kybersodankäyntiä monissa maissa. Esimerkiksi Yhdysvaltojen presidentinvaaliin tämä saattoi vaikuttaa, ja Ranskassakin yritettiin. Suomessa on aikaisemmin murtauduttu muun muassa ulkoministeriön tietoihin. Nettiuhat ovat moninaisia, ja on vakava asia, että demokratiaa yritetään heikentää muun muassa varastamalla yksityisiä sähköposteja ja levittämällä valeutisia.

Suomihan ei ole saareke. Meidänkin vaalimme ja päättäjämme voivat joutua häirinnän ja ulkovaltojen vaikuttamisen kohteeksi. Erityisen haavoittuvaisia ovat sähköiset äänestykset. Siksi Euroopassa innostus sähköisiin äänestyksiin onkin lopahtanut. Suomessa hallitus on esittänyt nettiäänestyksiä ja sähköisen äänestyksen ulottamista kaikkiin vaaleihin perinteisen äänestämisen rinnalle. Kysynkin uudelta oikeusministeriltämme, oikeusministeri Häkkäseltä: Miten me vastaamme näihin uhkiin, ja pitääkö teidän mielestänne sähköisen äänestämisen käyttöönottoa vaaleissa edelleen edistää? Oletteko muuttaneet hallituksessa kantaanne?

16.24 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nettiäänestäminen on yksi keskeisimpiä kysymyksiä joka maassa tällä hetkellä demokratian ja erityisesti tämän verkossa tapahtuvan vaikuttamisen kannalta. Nyt Suomessa mietitään samaan aikaan kahta asiaa: toinen on se, miten saadaan yhä useammat ihmiset, erityisesti nuoret, osallistumaan vaikuttamiseen, ja toinen on se, miten vaalien luotettavuus pystytään takaamaan, 100-prosenttinen luotettavuus, tällaisessa tilanteessa, missä yhä useammat merkit tavallaan viittaavat siihen, että jopa vieraiden valtioiden toimintaa liittyy vaaleihin. Kuinka pystytään yhdistämään nämä kaksi virtausta niin, että ihmiset eivät vieraannu demokratiasta mutta toisaalta vaalien luotettavuus voidaan turvata? Minä mielenkiinnolla katson nyt loppuun asti nettiäänestykseen liittyvät selvitykset ja erilaisia tutkijoiden kommentteja ja muuta, mutta jos ei kyetä luotettavasti takaamaan vaalien järjestämistä sähköisesti, niin silloin suhtaudun aika kielteisesti tähän hankkeeseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2017 vp

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan.

16.25 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos oikeusministerille selvästä vastauksesta. Toivottavasti analysoitte riskit tarkasti.

Kaikki haasteemme eivät kuitenkaan tule ulkopuolelta, ja osa on myös teknisiä. Laajenan hiukan perspektiiviä Suomen ja suomalaisten kokonaisturvallisuuteen, sillä tietojärjestelmät voivat olla yhtä tärkeitä kuin vaikkapa sähköverkko tai puhdas vesi. Esimerkki tällaisesta uuden ajan tietojärjestelmäinfrastruktuurista löytyy vaikkapa sosiaali- ja terveyspalvelujen tulevasta tietojärjestelmä uudistuksesta. Monet asiantuntijatkin ovat sitä mieltä, että sote ei toimi eikä voi toteutua, jos tietojärjestelmät eivät toimi. Järjestelmien saumaton toimivuus on turvattava. Nämä järjestelmät eivät voi olla myöskään keskeneräisiä, kun sote tulee voimaan.

Hallitus on puoliväliriihessään luvannut rahoitusta sotien tietojärjestelmien kehittämiseksi, mutta aika on kortilla. Siksi kysynkin hallitukselta: miten varmistetaan tärkeimpien tietojärjestelmien toimivuus ja esimerkiksi tulevien sotien tietojärjestelmien saumaton toiminta heti uudistuksen tultua voimaan?

16.27 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tietoturvallisuuden ja itse kunkin tietojen sellainen käyttäminen, että se on rikollista tai tietoja käytetään johonkin toiseen tarkoitukseen kuin terveystietoon, meidän pitää kaikin keinoin pystyä estämään.

Toisekseen, meillä on useampi lainsäädäntöhanke menossa koko tämän sote-muutoksen osalta, ja tietojärjestelmiin ja tietoturvallisuuteen liittyvä lainsäädäntö on yksi osa sitä työtä, jota tehdään.

Sitten tämä puoliväliriihen työ. Tietojärjestelmiin panostamiseen on resursoitu kehyskaudella, 4 vuoden aikana, miljardi euroa. Seuraavat konkreettiset toimenpiteet valmistelun osalta näiltä osin hallitus tekee kesäkuussa. Hallituksella on oma roolinsa tässä, muun muassa lainsäädännön kautta varmistaa se, että tietoturva taataan.

16.28 Jyrki Kasvi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyberturvallisuus on tosiaan keskeinen osa kansallista turvallisuutta, ja Suomen kyberturvallisuusstrategian mukaan kansallista kyberpuolustusta koordinoi valtioneuvosto, vaikka kyberkriisissä on käsiteltävä eri ministeriöiden ja viranomaisten toimintaa erittäin lyhyellä varoitusaikalla. Ei ihme, että kyberstrategian uusimman toimeenpano-ohjelman ensimmäisenä toimenpiteenä on nimenomaan strategisen johtajuuden määrittely.

Pelkkä strateginen johtajuus ei kuitenkaan riitä. Myös operatiivisten komentoketjujen on oltava kristallinkirkkaita. Siksi kysynkin: Miten nopeasti valtioneuvosto pystyisi koordinoimaan Suomen kyberpuolustuksen, jos Suomi joutuisi samanlaisen hyökkäyksen kohteeksi kuin Viro yllättäin vuonna 2007 tai Ukraina yllättäin jouluna 2015? Riittävätkö tietoverkkojen käytännön turvallisuudesta vastaavan Viestintäviraston Cert-toiminnon resurssit tällaisen kriisitilanteen tarpeisiin?

16.29 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten olemme aikaisemmin täällä salissa myöskin edustajan kanssa käyneet keskustelua, Viestintäviraston Havaro-keskus on ajoittain tiukalla resursoinnilla liikkeel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2017 vp

lä. Mutta puoliväliriihen yhteydessä olemme sopineet osana sisäistä turvallisuutta, että lisäämme Viestintävirastoon nimenomaan Kyberturvallisuuskeskuksen mahdollisuuksia lisätä resursseja 2 miljoonan rahoituksella seuraavan neljän vuoden ajan. Eli tältä osin pyrimme siihen, että meillä on paremmat valmiudet vastata tähän resurssikysymykseen ja etenkin huolehtia nimenomaan elinkeinoelämän ja huoltovarmuuden näkökulmasta kriittisten yhtiöiden kyvystä toimia sellaisessa tilanteessa, jossa kyberturvallisuuden kannalta on uhkatilanteita.

16.30 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyberturvallisuudesta tässä on puhuttu mutta myös äänestämisestä. Ministeri Häkkänen toi esille, että yksi syy, miksi sähköistä äänestämistä selvitetään, on nuorten aktivoiminen ja äänestysaktiivisuuden parantaminen. Äänestämisen pitää olla helppoa. Äänestyspaikkoja täytyy viedä sinne, missä ihmiset ovat — oppilaitoksiin, marketeille, matkakeskuksiin ja niin poispäin — ja myös oppilaitoksissa ja kouluissa täytyy jakaa lapsille ja nuorille tietoa politiikasta ja yhteiskunnallisista asioista.

Jos oikein ymmärsin, niin Porvoossa Tulevaisuuden valtiopäivillä, pääministeri Sipilä mutta myös valtiovarainministeri Orpo, suhtauduitte myönteisesti äänestysiän alentamiseen 16 vuoteen kuntavaaleissa. Kysyisin: millä tavalla hallitus on tässä asiassa etenemässä?

16.31 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa tänä aamuna tästä asiasta keskusteltiin, ja olisi luonnollista, että tämä lähtee, niin kuin monet tällaiset asiat, puoluesihteereitten muodostamasta parlamentaarisesta ryhmästä. Siellä käydään tästä perusteellinen keskustelu ja tuodaan sitten yhteinen esitys tänne pöytään. Tällainen keskustelu näitten muiden asioiden yhteydessä on nyt mahdollista ja tarkoitus käynnistää.

16.31 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nettiäänestys tuntuu varmasti hyvin mukavalta asialta ja helpolta keinolta lisätä äänestysaktiivisuutta, mutta kun verrataan esimerkiksi Viroon, joka on siis maailman ainoa maa, jossa jokaisissa vaaleissa voi äänestää netissä, niin sielläkään äänestysaktiivisuus ei ole juurikaan noussut eikä nettiäänestys myöskään ole lisännyt mitenkään merkittävästi nuorten aktiivisuutta yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Mutta tässä tilanteessa, kun puhutaan nettiäänestyksestä, on hyvä myös katsoa tämä kansainvälinen kehitys, jossa muut maat ovat tällä hetkellä vetämässä takaisinpäin omia nettiäänestyskäytäntöjään niin Ranskassa kuin Hollannissa — mutta täällä Suomessa hallitus nyt vie eteenpäin tätä selvitystä. Olisinkin nyt kysynyt vielä oikeusministeriltä: ymmärsinkö oikein, että jos ja kun asiantuntijat tulevat siihen johtopäätökseen, että nettiäänestykseen ei ole syytä siirtyä, useista ongelmista johtuen, niin hallitus sitä ei todella ole tekemässä?

16.32 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selvitykset käynnistetään sen takia, että tiedetään, onko kyllä- vai ei-vastaus. En lähde tässä vielä spekuloidaan sitä, että jos ja kun jotain tapahtuu, mutta varmasti kaikki tässä salissa tunnistavat ne isot vaaratekijät demokraattisen järjestelmän uskottavuudelle, esimerkiksi jos sellaisia tietoja alkaisi Suomesta valua ulkomaille tai meidän omille kansalaisille, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2017 vp

vaikkapa vieras valtio on pystynyt vaikuttamaan meidän vaalien laskentaan tai lopputulokseen, tai joitain muita samanlaisia uutisia, joita nyt on eri maista liikkeellä. Tämä täytyy tietysti nyt tarkkaan katsoa tutkijoiden ja muiden kanssa, kyettäisiinkö rakentamaan sellaista järjestelmää, jossa aivan täysin varmasti voidaan sulkea pois tällainen menettely, koska sillä, että lähdetään hakemaan äänestysprosentin nostoa tällaisella uuden teknologian hyödyntämisellä, samaan aikaan vaikka vaarantaen äänestyksen luotettavuuden, voi olla aika kallis hinta.

16.33 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täydentäisin vielä oikeusministerin vastausta sillä tavalla, että viime vaalikaudellahan oli jo tämä ensimmäinen työryhmä ja siellä ajateltiin sillä tavalla, että tätä nettiäänestämistä voisi kokeilla ehkä ensimmäisen kerran kunnallisissa, tämmöisissä neuvoa-antavissa äänestyksissä. Se on varmaan niin, että niitä töitä, mitä se edellinen työryhmä jo teki, voidaan yhdessä arvioida. Mutta se on aivan totta, että Norja ja monet muut maat ovat ottaneet näistä viime kuukausien kansainvälisistä tapahtumista takapakkia, ja sen totean Viron osalta, että Viro on tehnyt sitä kyllä kymmenen vuotta, mutta hekään eivät äänestä netin kautta äänestyspäivänä, että se on vain ja ainoastaan ennakkoäänestyksessä käytössä.

Kysymyksen käsittely päättyi.